

EESTI NSV
AKADEEMILINE
BALLETI-

RIIKLIK
OOPERI- JA
TEATER

„ESTONIA“

M. P. Mussorgski

Boris Godunov

(Puškini ja Karamsini järgi)

Rahvalik muusikaline draama 5-es vaatuses, 8-as pildis.

N. A. Rimski-Korsakovi ümbertöötuses ja orkestratsioonis.

Lavastaja: Stalini preemia laureaat, ENSV rahvakunstnik, VNFSV teen kunstnik

Aleksander Viner

Lavastaja assistent:

Helene Nemirovitš-Dantšenko

Lavakujundus: ENSV rahvakunstnik **Voldemar Haas**

Kostüümikujundus: ENSV teen. kunstitegelane **Natalie Mei**

Dekoratsioonid valmistatud Leningradi Riikl. Akad. S. M. Kirovi nim. Ooperi- ja Balletiteatri töökodades

Dirigent: ENSV teen. kunstnik **Priit Nigula**

Tantsud: Baškiiria ANSV teen. kunstitegelane **Viktor Päri**

Peakoormeister: Stalini preemia laureaat, ENSV teen. kunstnik **Tiiu Targama**

Koormeister: **Ira Trilljärv**

Os alised:

Boris Godunov	Stalini preemia laureaat, NSVL rahvakunstnik Tiit Kuusik
Feodor	Ludmilla Issakova
Borisi lapsed	Viivika Vasar
Ksenja	Aino Külvand
	Klaudia Tiidus

Amm	Madli Poola Aleksandra Pranno
Vürst Vassili Ivanovitš Šuiski	Stalini preemia laureaat, ENSV rahvakunstnik Martin Taras
Andrei Ššelkalov	Stalini preemia laureaat, ENSV rahvakunstnik Georg Ots Ants Aasma
Pimen	ENSV teen. kunstnik Ott Raukas
Grigori — Vale-Dimitri	ENSV teen. kunstnik Viktor Gurjev
Marina Mnizek Sandomiri vojevoodi tütar	Stalini preemia laureaat, ENSV rahvakunstnik Olga Lund Liidia Panova
Rankoni, jesuiit	Juhan Jürgo
Varlaam . . . . . hulkurid	Stalini preemia laureaat, ENSV teen. kunstnik Aaro Pärn ✓ Artur Linnamägi
Missail	Mihhail Artemenko Heino Otto ✓
Nikititš (pristav)	Artur Linnamägi
Pristav	Artur Linnamägi
Kõrtsiperenaine	Madli Poola
Mitjuha	August Sepp
Lähim bojaar	Jaan Johanson
Jurodivõi (totrake)	Enno Eesmaa

Rahvas, bojaarid, bojaaride lapsed, streletsid, röövid, pristavid,
panid, pannad.

Orkestrisolistid:

Kontsertmeister ENSV teen. kunstnik **Hugo Schüts** (viul)
Rudolf Milli (viul)
Martin Levald (cello)

Etenduse juht: **Jaak Randva**

Esimene vaatus.

1. pilt. Hämardub. Moskva igast äärest Novodevitšje kloostrijuurde kokkuaetud rahvas soojendab end lõkketulede ümber. Ilmub pristav. Ta käsib rahvast põlvili laskuda ja paluda, et Boris Godunov trooni vastu võtaks.

Ilmub Štšelkalov, kes teatab rahvale, et Boris ei ole nõus troonile astuma. Rahvas on teadmatuses. Lähenevad pimedad sandid, kes lähenevad ikoonidega Borissi paluma.

2. pilt. Uspenski katedraali esine väljak on tulvil inimesi. Algab aukandjate pidulik rongikäik. Ilmub patriarh ja tema järel väljub Boris Godunov, eemal on näha Ksenja ja Feodor. Boris seisatab, rahvas langeb põlvili. Sügavas mõttes ja kurbuses alustas Boris monoloogi: «Nii kurb mu meel...» Kõrval seisavad välisriikide saadikud väärtuslike kinkidega. Kogu kroonimissseen kujutab endast religioonile, sõjaväele ja bojaar-konnale toetuva isevalitsuse apoteoosi.

Teine vaatus.

3. pilt. Tšudovi kloostrijuurde mungakong. Laua taga istub kroonikakirjutaja Pimen. Lavatsil vähkreb rahutus unes Grigori. Kõlab Pimeni ülev monoloog: «Üks lugu veel, on jäänud kirja panna...» Äkki ärkab Grigori — vaadates imestunult Pimenile, ta ei suuda mõista... just praegu oli ta unes näinud Moskvat «nagu sipelgate pesa» ja järsakut treppi, millest ta kolm korda oli alla kukkunud. Värisedes ja salatsedes pärrib Grigori Pimenilt tsareevitši Dimitri surma üle... Pimeni vastus ajab Grigori ärevusse. Ta ootab ainult Pimeni lahkumist, et lugeda, mis vana kroonikakirjutaja oli kirjutanud tsareevitši tapmisest ja Borissi osast selles kuriteos. Pimen lahkub, Grigori sööstub käsikirja juurde, haarab selle ahnelt, surub vastu rinda. Võidurõõmsalt ja ähvardavalt esitab ta oma monoloogi: «Boris, Boris! Kõik su ees hirmu tundvad...»

4. pilt. Kõrts. Kõrtsiperenaine laulab teekäijate ootel laulukest. Ilmuvad Grigori, Varlaam ja Missail. Nad paluvad kostitada end viinaga. Kõrtsiperenaine läheb viina tooma. Grigori mõtteisse süvenenult vaatatakse aknast välja. Soe kõrts, joodud viin ja ilus kõrtsiperenaine avaldavad mõju Varlaami tormakale loomusele ja ta laulab kõrtsiperenaisele laulu: «Ükskord Kaasani linna all see juhtus...» Lõpetanud laulu, kutsub ta Grigorit ja kõrtsiperenaist kaasa jooma, kuid need keelduvad. Solvatud Varlaam istub poolpurjus olekus ahju äärde ja laulab pooleldi unes nukrat laulu: «Sõidab kord mees...» Kõrtsiperenaine sosistab akna all liikumatult seisva Grigoriga. Hetkel, kui ta Grigorile seletab, kuidas Leedu piirini pääseda, ilmub pristav abilistega. Tal on Griška Otrepejevi vangistamise ukaas. Viimane võtab selle pristavi käest ja hakkab lugema. Ukaasis on ära toodud Griška Otrepejevi tunnused, kuid viimane, vaadates Varlaamile, loeb mitte oma, vaid Varlaami tunnused. Varlaam rebib ukaasi Grigori käest ja saab veerides aru, mis on kirjutatud. Grigori haarab noa ja hüppab läbi akna välja.

Kolmas vaatus.

5. pilt. Tsaari loss Kremli. Laua ääres tugitoolis istub Ksenja, nuttes taga oma surnud peigmeest. Amm lohutab Ksenjat. Feodor joo- nestab Venemaa kaarti. Ilmub Boris. Ta jälgib rahuldustundega poja edusamme. Saatnud lapsed ära, Boris jääb üksi ja sügavais mõtteis esitab oma monoloogi: «Käes on mul kõrgeim võim.» Südametunnis- tuse piinadest vaevatud, palub Boris jumalat kergendada tema kannat- tusi. Ilmub lähedane bojaar, kes teatab Borissile vandenõust — ja et sellest võtab osa Šuiski. Boris käsib vihas vangistada Šuiski, kuid sel hetkel tuleb «kaval tsaari õukondlane» ja teatab meelitavalt, et Poola piiri äärde on ilmunud vale-tsaaripoeg, Dimitri. See sõnum viib Borissi ahastusse. Meeletult küsib ta Šuiskilt, kas ta on kuulnud, et surnud tõusevad hauast. Šuiski kinnitab vandega, et ta ise oli näinud Uglitšis tsarevitš Dimitri laipa. Šuiski jutustusest Boris kaotab lõpli- kult enesevalitsemise, ta ajab Šuiski minema. Borissil algavad hallutsi- natsioonid. Kõikjal viirastub talle tapetud laps... Ta langeb põlvili ja palub jumalalt halastust.

Neljas vaatus.

6. pilt. Ball Marina juures. Pärast pidulikku poloneesi kohtu- vad Vale-Dimitri ja Marina purskkaevu juures. Vale-Dimitri ootab Mari- nalt armastust, kuid Marina keeldub külmalt ta omaks saama enne, kui Dimitri on saavutanud tsaari trooni. Solvatud Dimitri tõukab Marina ära ja meenutab talle ähvardavalt, et ta on vene tsareevitš, ja pole kau- gel see tund, kus ta ustavate polkudega vallutab Venemaa, kuid astub troonile ilma Marinata. Viimane muudab teesklevalt oma taktikat ja vannub armastust.

Viies vaatus.

7. pilt. Väljak Vassili Blažennõi juures. Varane talvehommik. Väljakul tammub nälgiv rahvas, oodates Borissi. Ilmub totrake-Jurodi- või ja tõmbab endale rahva tähelepanu. Poisikesed võtavad totrakeselt ära kopika, Jurodivõi nutab.

Algab protsessioon kirikust. Lava sügavusest ilmub Boris. Talle järgneb Šuiski. Rahvas sirutab kramplikult käed tsaari poole, nõudes leiba! Jurodivõi palub tsaari, et ta karistaks lapsi, kes olid võtnud temalt kopika: «Sa hukata nad käse, nii nagu tapsid kunagi sa tsaree- vitši.» Rahvas on kohkunud. Valvurid tahavad ta kinni võtta, kuid Boris peatab neid ja ütleb Jurodivõi poole pöördudes: «Pea palvet mu eest.» «Ei Boris», vastab Jurodivõi. «Ei ma küll palu tsaar Herodese eest! Püha neitsi, ei ta luba.» Boris lahkub segaduses.

8. pilt. Tsaari lossis. Bojaaride duuma peab istungit. Bojaaride keskel ei ole üksmeelt. Sellel nõutuse momendil ilmub Šuiski. Hetkel, kui Šuiski jutustab, kuidas ta oli näinud Borissi hullustushoos karju- mas: «Kao, kao mu laps! Kao, mu laps...», jookseb saali Boris. Talle viirastub jälle tapetud laps, ja ta karjub: «Kes ütles mulle mõrvar? See jutt on laim. Laps jäi ju ellu!» Bojaarid löövad jubedustundes risti ette. Pikkamisi tuleb Boris meelemõistusele. Šuiski kutseil ilmub Pimen. Tema jutustus pimedada karjuse imetaolisest nägijaks saamisest tsareevitši haua mõjub Borissile nii, et teda tabab lämbumishoog. Ta langeb bojaaride kätele. Algab surmaeelne agoonia. Surres pärandab Boris riigi Feodorile.

Hind 50 kop.